

SLOVENSKI NAROD.

Izbija vsak dan zvečer, izmišljeno in prazniko, ter veje po pošti pojevanja za avstro-ograrske dežele za vsa leta 25 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vsa leta 5 K, za pol leta 2 K 50 h, za četrt leta 1 K 50 h, za en mesec 1 K 30 h. — Za tuje dežele tolike več, kolikor znaša poštnina. Vse naročila brez istodobne vplačila ne bodo osiroma. — Za oznanila se plačajo od petoro do desetorice po 15 h, če so se osnanila tiska enkrat, po 10 h, če so se dvakrat, in po 8 h, če so se tiska trikrat ali večkrat. — Depo za prejetost frankovanih. — Rokupisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravljalstvo je v Knačevih ulicih št. 5, in tiskarstvo v I. nadstropju, upravništvo pa v pritličju. — Upravništvo naj se blagevolje pošilja naročila, reklamacije osnanila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34. Posamezne številke po 10 h. „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Vera v politiki.

I.

Na zaupnem shodu kranjskih klerikalcev se je govorilo tudi o veri v politiki. To govorjenje je bilo pa zelo prazno in plitvo. In sicer je dr. Šusteršič pač porabil ugodno priliko, da se je po daljšem času zopet enkrat prav pošteno priliznil obično abranim duhovnim politikom. Znano je namreč, da so farovski gospodje z njim jako malo zadovoljni. Čujejo se hude pritožbe zoper tega diktatorja. In večkrat mrzajo duhovni gospodje zoper svojega voditelja, ki ima v verskem oziru precej sumljivo preteklost. Kdo ve, kam bi že prišel dr. Šusteršič in njegova popularnost med duhovno gospodo, če bi mu škof Jeglič s svojo »avtoriteto« ne pomagal in če ne bi dr. Krek agital za svojega »najboljšega« prijatelja.

Zategadelj pa je zadnjič v hotelu »Union« posvetil nekaj prav sladkih besedi nazvoči čestiti duhovščini. In vendar dr. Šusteršič sicer ni govoril v takem smislu kakor bi bila njegova proklama dolžnost. Po našemu mnenju ta človek sploh ne pozna hvaležnosti. Kajti gotovo je, da bi moral dr. Šusteršič predvsem, predno je šel na splošni in snaki volilni prveci in o »našci« ali boljše rečeno — o svoji moči, napraviti velikanski poklon nazvočiim župnikom in kaplanom in jih presrečno zahvaliti za njihovo neumorno in živahno politično delovanje tekom zadnjih treh let. To bi se spodobilo in to bi po naši skromni sodbi čestita polnočestitelno zbrana duhovščina tudi zaslužila iz uss dr. Šusteršiča. Kajti kaj je on in njegova politika — brez duhovščine? Kaj bi postal jutri dr. Šusteršič, ta »našelnik slovenskega ljudstva«, njegov prvi sluga in vse, kar hočete, če ga — rečimo — danes zapusti duhovska četa ter mu pokaže svoj hrbet? Podoben bi bil trgovcu, ki pada iznenada v konkurz, ker mu upniki odtegnajo vsak nadaljni kredit.

Tega si menda tudi dr. Šusteršič samo tajiti ne upa. Ali vendar se kaže in obneša vedno tako, kakor da bi ga kranjska duhovščina preklehano malo brigala, kakor da bi igrala v njegovi stranki la postriansko, nepomembno vlogo. V tem svojem prepričanju se je tedaj tudi zadobil na zaupnem shodu le mimogrede dotaknil duhovščine in njenega pomena. Dejal je, da njegova stranka ni klerikalna, ampak čisto avtonomna. »Duhovnik drži v ljudstvom in naše ljudstvo stoji na strani duhovščine, ali mi v kljub temu nismo klerikalci.« To so besede dr. Šusteršiča.

Kaj naj človek reče na take trditve? Torej kranjski fajmoštri od zadnjega ponedeljka niso več »klerikalci« ali kaj? Klerikalizma sploh več ni v Šusteršičevih vrstah! To je najnovejša politična izjava tega harlekina, ki se menda samega sebe več ne pozna.

Kdo se boede tedaj šindil čes tri leta, če boede na prihodnjem že napovedanem shodu katoliških zaupnikov nastopil zopet dr. Šusteršič in »urbi et orbi« razglasil: »Mi smo pravzaprav liberalci, kakoršnjihi slovenska zemlja sploh se ni nosila« itd.

Dandanes je pri naših »naprednih« klerikalcih že sploh vsaka reč mogoča. In če bi ne držal srednjeveško-pobožni Jeglič svojega Šusteršiča za uzdo, kdo ve, kako bi se začel skakati ta živahni in temperamentni politik. Morda bi se za dr. Šusteršiča sčasoma povrnil še stari čašl skrajnega ateizma...

Ali danes je položaj vendar še drugačen, če tudi ne več »katoliški«. In tako je imel dr. Šusteršič — kakor se je izrazil na lastno usta — za enkrat vendar še dolžnost, v deželnem zboru odvrčati tudi napade na duhovščino. Kako je on to dolžnost izvrševal s svojim »sodrugom« Krekom, nam je še v živem spominu. Skazal je kakor splašeni konj in rjul nad nadsvetnikom Pol-

sem, ko se je govorilo pravzaprav o kaplanetu Mrgajini in o — kancelaragrafu! Ali dr. Šusteršič pravi, da je branil duhovščino in — pustimo mu to nedolžno veselje. Po njegovem mnenju mora on to vedno storiti, kadar »se napadajo njegova verska čuvstva«. In v zadnjem deželnem zboru so prišla njegova »čuvstva« menda celo v smrtno nevarnost. No, toliko nam boede, upamo, ves slovenski svet že se verjel, da pač nikdar še nismo hoteli nič verskim čutilom dr. Šusteršiča, ker sploh nimamo na razpologo takega mikroskopa, s katerim bi se dalo zaslediti in odkriti ta tako zelo nežna »čuvstva« tega prepričanega katoličana. Res pa je, — kakor je to tudi že dr. Tavčar dejal v deželnem zboru, — da dr. Šusteršič vedno, kadar so ga zagrabi na kateremkoli kraju ali koncu njegovega telesa, začne vpiti in kričati čes cerkev se napada.

In ravno tako tudi čestiti duhovščini se nikdar nismo jemali verskih čuvstev. In tudi slovenskega ljudstva v obče ne begamo v njegovem verskem prepričanju. Kajti tudi mi se držimo in hočemo držati gesla: »Dajte Bogu, kar je božjeg«.

Ali pri vsem tem še ne mielimo tako hitro odnehati od boja, ki smo ga priheli zoper slovensko duhovščino. Ta naš boj pa ne velja katoliški veri, marveč zlorabi te vere v politiki. In kdor pozna mlajšo, rečimo Missijavo in Jegličovo generacijo slovenske duhovščine, mora odobravati preganjanje teh elementov, ki ljudstvo slepe in ki mu s svojo cerkveno oblastjo hočejo zatreti vso pamet in ves razum. Buckle sicer pravi nekje v svoji »History of Civilization«, da se nobena dežela, kjer uživa duhovščina še veliko spoštovanje in velik ugled, ne more pozvedniti do kake višje kulturne stopnje. V kljub temu preresešnemu izreku bi mi puščali našo duhovščino

v najlepšem miru, če bi slovenski duhovniki skrbeli in delovali edino le za dušni in verski blagor slovenskega kmetsa. Naj bi še tako navdušeno in vneto izvrševali svoj »zvvišeni« poklic, dokler bi oznanjali in razlagali le prave Kristove nauke, moralo bi jim naše ljudstvo bitile hvaležno. In tudi mi bi ne imeli ničesar proti takemu verskemu delovanju.

Ampak ravno Kristovih naukov dandanes sploh več ne čuješ na slovenskih lecah. Deloma radi tega, ker so ti propovedniki prevalele duševne reve, ki so v »lemenatu« izgubile še tisti, majhni košček pameti in razuma, ki so ga prejeli pri svojem žalostnem rojstvu. Deloma in sicer po veliki večini pa je duhovščina huđobna, fanatična, požrešna ter hoče sploh vse preobladati. To je bistvo katoliške politike.

Parlamentarni položaj.

Dunaj, 3. decembra. Zasedanje državnega zbora se najbrže rategnje do 21., ne pa le do 15. t. m. Debata o izjavi ministrskega predsednika bo trajala najbrže do prihodnjega četrta, ker se je prijavilo na besedo več veleposestnikov. Nato bo zaradi praznika 8 t. m. odmor do 12. t. m. Preden pa pride potem zbornica do pravega reda, je rešiti še pet nujnih predlogov o razmerju med Avstrijo in Ogrsko in o italijanskem vseeuščinišču. Prvo branje proračunskega provizorija se začne potemtakem šele 14 t. m. Veled napetega položaja pa sploh še ni gotovo, ali se bo proračunski provizorij dognal. — Vojna uprava zahteva več milijonov kredita na novo.

Kriza na Ogrskem.

Kaj se zgodi z državnim zborom.

Budapešta, 3. decembra. Včeraj je bil ministrski svet. Baron Fejervary je poročal o svoji avdijenici pri cesarju. Obenem se je razpravljalo o tem, ali se naj dne 19 t. m.

državni zbor odgodi ali razpušti. Ministrski svet se je zedinil za raspust. Vlada vztraja pri svojem programu, ki ga upa uresničiti, ako ne s sedanjim, pa z novim parlamentom. Komunike, ki je išel o tem ministrskem svetu, zanika vesti o kompromisu ter pravi, ako hoče koalicija imeti mir, bo že vedela najti ministrskega predsednika, ki sprejme vsakogar, ki deluje v interesu domovine.

Fejervaryjeva demisija izmišljena.

Budapešta, 3. decembra. Vse vesti o odstopu Fejervaryjevega ministrstva so popolnoma izmišljene. Fejervary uživa pri cesarju popolno zaupanje ter je v zadnji avdijenici cesar sprejel vse njegove predloge. Vlada je dobila popolnoma proste roke, da napravi v deželi red z ustavnimi sredstvi.

Splošna volilna pravica.

Budapešta, 3. decembra. V koaliciji je nastal razkol zaradi splošne volilne pravice. Posebno člani ljudske stranke so nasprotni splošni volilni pravici. Najbrže izstopijo iz koalicije, a koalicija bo v kljub temu še obdržala večino v parlamentu.

Konflikt s Turčijo.

Turška duhovščina ščuva.

Carigrad, 3. decembra. Imani in hodže hujskajo v mošejah vernike, čes, da je položaj zelo nevaren, da se je treba pripraviti na slabe čase, ker hočejo velesile sultanu izgnati iz Evrope. Nadalje se razširjajo med ljudstvom vesti, da hočejo velesile s demonstrationjo prisiliti sultana, da izda ustavo, a sultan se brani, ker vidi slabe posledice na Ruskem.

Sultan išče posredovalcev.

Rim, 3. decembra. Sultan je naprosil Nemčijo in Italijo za posredovanje, da se konflikt poravnava. Obe velesile sta odgovorili, da mora

LISTEK.

Slovensko-nemška meja na Štajerskem.

Kulturno zgodovinski in narodopisni doneski. Nabral A. B. (Dalje.)

X. Spielfeld. Cmurek. Marija Snežna (Velka). Sv. Ana na Krembergu.

Malo uro hoda ob južni železnici je Spielfeld, važen zaradi križišča železnic. Spielfeld je samostojna župnija od leta 1786. Župnika je močno pomembena, vendar se sme reči, da je še dobra tretjina slovenskega prebivalstva. Šola je popolnoma nemška, le krščanski nauk poučuje župnik slovenske otroke (15—20) slovenski v zakristiji. V cerkvi imajo Slovenci le še dve stalni slovenski pridigi, velikonočni ponedeljek in na Mihelovo; razen tega je slovenski krščanski nauk v postu vsako nedeljo. Sedanja župnik, g. Muršec, je častitljiv rodoljub, ki ga boli srce, ko gleda, kako se Slovenci sramujejo svojega materinega jezika. Ako pride Slovenec po opravkih v župnišče ter ga župnik ljubeznivo opozori, da lahko

govori z njim slovensko, odreže se ponosno: »Ih tajč špreben!« Pride pa isti oholež k spovednici ter začne slovensko: »Prosim duhovni oče...« Slovensko se namreč spovedujeta še dobri dve tretjini vsega prebivalstva. Sploh bi v vseh teh župnijah do Lipnice, ki veljajo za nemške, že zaradi spovednic ne mogli izhajati nemški duhovniki, ako bi ne bilo slovenskih kapucinov.

Slovenci v Spielfeldu so zelo mehki in popustljivi. Boljši posestniki dajejo svoje hčere v gospodinjiski pouk v Gradec, kjer se navlečejo toliko nemške nestrpnosti, da si jemljejo za možje dosledno Nemce. In tako prehaja slovenski denar v nemške roke, in slovenske matere množe nemški rod.

Da so bili še v dogledni preteklosti Slovenci ne samo v Spielfeldu, temuč tudi v katastralnih občinah na severu proti Lebringu, dokazujejo slovenska krajevna imena Leska, Širka (Široka), Sukdull (Suhidol) itd.

Sicer pa so Slovenci v zadnjih 20 letih tako v Spielfeldu samem, kakor tudi v špielfelskem okraju vendar napredovali. Leta 1880. so našli v Spielfeldu 76 Slovencev poleg 922 Nemecev, in sicer je bilo vseh

76 Slovencev v Obokih (Obegg), kateri kraj je sploh po večini slovenski, ker Nemecev so našli le 71. Nadalje so našli v Strassu 101 Slovencev, v Vogavi pa 6 Slovencev. V Spielfeldu samem ni bilo po tem štetju Slovencev. Leta 1900 pa so našli v Spielfeldu 102 Slovencev, v Kresnici (Grassnitzberg) 49 (leta 1880. le 3), v Obokih pa samo 22, v Strassu samo 21, v Vogavi 8, Leski 11, v Suhem dolo 2, v Evičah 1. Vsi zadnje omenjeni kraji pa pravzaprav nimajo prvotnih Slovencev, temuč so to le služabniki in nekateri obrtniki. V vildonskem okraju sploh je bilo leta 1900 še 56 Slovencev.

Družba sv. Mohorja šteje v Spielfeldu 8 članov.

Od Spielfelda do Radgone je pred 30—40 leti tvorila jezikovno mejo reka Mura, celo na levem bregu Mure so se našle še slovenske naselbine. Dandanes pa se z malimi izjemami sme smatrati za jezikovno mejo meja med mariborskim, ljutomerskim in radgoneskim okrajnim glavarstvom. Kraji ob Muri so rodoviti, zato pa kar vidno rastejo nove naselbine in vasi, z njim pa tudi šole, ki so skoraj dosledno nemške (šulferrajnske). Take šole so v Lihovcih (Lienchendorf), Svečanah (Siegers-

dorf), Sladkem vrhu, Lokavcu (Lugatz) itd. V Črniščini (napačno Črneti, ker ljudstvo še danes imenuje kraj Črniščina) je še nekaj Slovencev, čeravno je ljudsko štetje leta 1880. našlo le dva. Preko Mure t. j. na levem bregu je še nekaj Slovencev v Nemški Gorici, Hartu in celo v Kleku (Klöh). Dr. Bernhardt navaja gradova Brunnee in Weinburg, ki sta daleč na severu levega brega Mure, za nemška obmejna kraja. V Weinburgu je še danes nekaj Slovencev, dasi ljudsko štetje pozna le tri Slovence.

Cmurek je skoraj popolnoma pomnemčen trg, a okolica na desnem bregu Mure je še večinoma slovenska. Sem spadaata namreč kraja Sladki vrh (Sladka gora) Dražen vrh (Trassenberg), kjer Slovenci lepo napredujejo. V Sladkem vrhu niso leta 1880. našli nobenega (?) Slovencev, leta 1900. pa so le morali vpisati 94 Slovencev poleg 145 Nemecev. V Dražem vrhu pa so našli leta 1880. 266 Slovencev poleg 115 Nemecev, leta 1900. pa 274 Slovencev in 119 Nemecev. Tudi v Babjem vrhu (Babenberg), Svečanah (Siegersdorf) in v Rakiču še niso našli leta 1880. nič Slovencev. Leta 1900. pa so našli v Babjem vrhu 71 Slovencev

poleg 127 Nemecev, v Svečanah 41 Slovencev poleg 52 Nemecev in v Rakiču 3 Slovencev. Graben je bil dr. Hlubek uže »ein windischer Dorf«, leta 1880. pa so našli le še 7 Slovencev poleg 276 Nemecev. V prvih dveh krajih pa ljudstvo zna še večinoma sploh slovensko, tudi tisti, ki so se vpisali za Nemce.

V cmureški župni cerkvi je še nekaj slovenskih pridig v letu; v postnem času je še vsako nedeljo slovenski krščanski nauk. Sedanja župnik Lopič, bivši kompromisni slovenski kandidat, je Slovenec, dasi ne posebno zaveden. Pred 40 leti se je tudi še v šoli nekoliko slovensko učilo. Ob mestu čez Dravo je bil še celo slovenski napis. Dandanes so tržani zagrizeni nemški nacionalci, ki imajo svoj Bismarckov trg, Schillerjev spomenik itd. Pri sodišču so vsi uradniki Nemci, tudi pri davkarji je le redko kdaj kak slovenski uradnik. In vendar je v sodnem okraju še skoraj 3000 Slovencev.

V Tratah (Wiesenberg) so našli leta 1880. še samo 11 Slovencev, leta 1900 pa že 30. Hlubek pa šteje Trate med nemške vasi. Tudi v Lokavcu je še nekaj Slovencev, dočim so v Vratjem (Fratzenberg) popolnoma izginili. (Dalje prih.)